

El gabinet nord-americà discuteix l'aplicació d'aquest dret col·lectiu

Autodeterminació condicional en l'era Clinton

Diplomàtics i caps militars nord-americans s'escarrassen buscant fórmules que els permetin de definir una política coherent respecte als moviments d'autodeterminació del planeta. Les solucions proposades ofereixen aspectes prometedors, però combinats amb elements preocupants.

La idea de crear un cos militar internacional per a intervenir en conflictes nacionals recorre despatxos i passadissos de Washington com a resposta versemblant a tragèdies com la de l'ex-Iugoslàvia.

Aquest cos podria actuar per defensar minories dels eventuais abusos d'un poder central. Però també hi intervindria si el govern del nou estat creat com a resultat de l'exercici del dret a l'autodeterminació, no respecta les llibertats individuals o les seves minories o viola compromisos adquirits amb la comunitat internacional.

Les dificultats de sortir de la crisi dels Balcans han posat de manifest errors de càlcul i manca de preparació dels líders polítics a l'hora de tractar la problemàtica nacional en el nou panorama mundial.

Als EUA, durant l'administració Bush, encara com a reflex de la *guerra freda*, tot moviment per l'autodeterminació era vist com un element de desequilibri. Ara, els experts de dins i fora l'administració Clinton reconeixen que l'estabilitat i la pau internacional corren encara més perill si aquests moviments són ignorats.

Polítics, acadèmics i experts analitzen i classifiquen els conflictes i miren de trobar un nou enfocament que conjumini els interessos dels EUA i les aspiracions autodeterministes.

Self-determination in the New World Order ('Autodeterminació en el nou ordre internacional') és un document publicat per la Fundació Carnegie que conté el primer estudi d'aquesta mena des de l'esfondrament de l'URSS. El treball, que expressa l'opinió dels autors, Morton Halperin i David Scheffer, és fruit de les discussions d'un grup de treball format per especialistes entre els quals predominaven personalitats demòcrates.

La Fundació Carnegie és un grup d'estudis (*'think tank'*) de marcada influència en el partit demòcrata. Els autors de l'estudi, Halperin i Scheffer, ja no hi treballen, però no pas per desacords amb la institució, si-

nó perquè ara estan dins l'administració, cosa que encara dóna més relleu al seu punt de vista. Morton Halperin ocupa el càrrec d'ajudant del secretari de Defensa, Les Aspin, i David Scheffer, el d'ajudant de l'ambaixadora dels EUA a les Nacions Unides, Madeleine Albright.

Halperin i Scheffer pronostiquen que les reclamacions del dret a l'autodeterminació creixeran amb la fi de la *guerra freda* i suggereixen que els governs "adoptin una visió més oberta i menys alarmista... L'exercici de l'autodeterminació no ha de tenir com a resultat el que prediquen aquells qui desacrediten el principi dient que implica la creació d'un estat independent per a tots i cadascun dels grups ètnics", escriuen. "Més aviat, l'exercici de l'autodeterminació pot conduir a diversos resultats, des de la protec-

Caps de pes

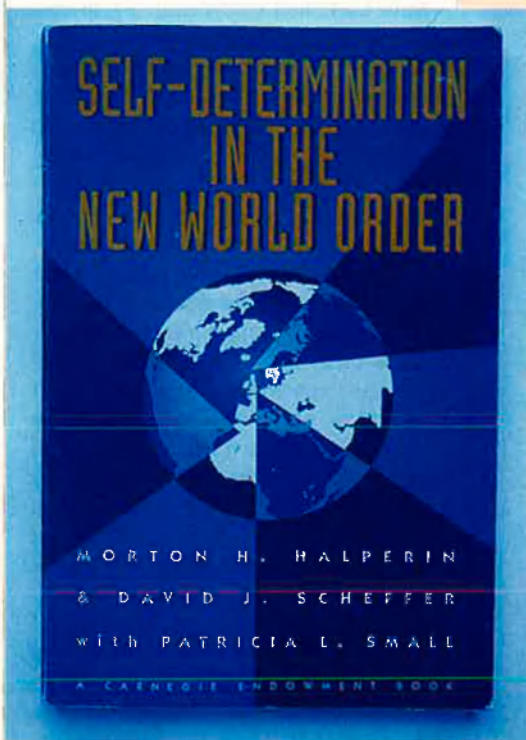
Self-determination in the New World Order és un treball elaborat a partir d'un grup d'estudi en què figuraven, a part els autors, individus que ara són de pes en la nova administració. Alguns s'estimen més de romandre en l'anonimat; altres, no.

La influència dels autors o, si més no, la seva confluència amb les idees de l'ambaixadora dels EUA a l'ONU, Madeleine Albright, és manifesta. En una entrevista concedida a *The New York Times* abans de la nominació, Albright va dir: "Hem d'assegurar-nos, abans de reconèixer-lo, que, quan un país es declari independent, tant els drets dels individus com els de les minories seran garantits."

Alguns dels membres dels grups d'estudi són: Jennonne Walker, ara membre del Consell de Seguretat Nacional, una de les persones amb menys discrepàncies amb els autors; Leon Fuerth, conseller de seguretat nacional del vice-president, Al Gore; Lloyd Cutler, antic conseller de Jimmy Carter, i Stephen Richard, membre del *staff* del senador Daniel Patrick Moynihan, Politics", Oxford University Press.

Morton Halperin, un dels autors de *Self-determination...*, havia treballat en l'administració Johnson i després, sota les ordres d'Henry Kissinger, a qui, per cert, va posar un plet acusant-lo d'haver-li punxat el telèfon durant 21 mesos. Tant Halperin com Scheffer treballaven a la Fundació Carnegie abans d'incorporar-se a l'administració Clinton.

X. G.

La Fundació Carnegie vol concretar què s'entén per autodeterminació.

ARXIU

L'equip del vice-president Gore va treballar en la redacció de l'informe.

EFE

ció dels drets de les minories, fins a l'autonomia cultural o política, o a la creació d'un estat independent", afegixen.

Els autors classifiquen els moviments per l'autodeterminació en anticolonials, substatals, transstatals, de pobles dispersos, d'indígenes i de representació. Adverteixen que es tracta només de constatar-ne la diversitat, no pas de prejudicar-ne la legitimitat.

El cas de les illes Malvines, Nova Caledònia, Puerto Rico o Gibraltar entrarien dins la categoria d'anticolonials. L'exemple del Tibet, o els Sikhs al Punjab, correspondrien als de tipus substatals. Els kurds o els armenis de Nagorno-Karabakh serien entesos com a transstatals. Els musulmans de Bòsnia-Hercegovina, o de l'Índia abans de formar el Pakistan, serien vistos com a una mostra de pobles dispersos. Les reivindicacions de moviments indígenes a Guatemala, Nicaragua o els mateixos nadius americans formarien el següent grup i, per a acabar, el moviment pro-democràcia de Myanmar (antiga Burma) seria una mostra de moviment per una representació més democràtica.

CATALUNYA, SUB-ESTAT

Segons aquesta tipificació, la reclamació de l'autodeterminació a Catalunya seria del tipus substatals i la del País Basc, de tipus transstatals. El llibre només constata que hi ha un àrea de població basca en territori francès. La falta de rigor només és excusable, si tenim en compte que l'atenció mundial està centrada actualment en altres coordenades.

Abans de concedir suport a un moviment autodeterminista, Halperin i Scheffer recomanen d'avaluar amb el govern central tracta el seu poble. "En molts casos, els

EUA, altres governs i les institucions multilaterals desaconsellaran la creació de nous estats, més aviat intentaran de persuadir els governs centrals perquè respectin els drets dels grups minoritaris dins les seves fronteres i perquè els concedeixin un grau substancial d'autonomia, potser dins una estructura federal", escriuen.

"Com que la creació de nous estats porta costos reals, i poden ser encara més alts si es frustren o reprimeixen les reivindicacions d'autodeterminació, els governs i les institucions multilaterals han de mirar de satisfer tan aviat com puguin aquestes reivindicacions en el context de l'estat existent", afegixen.

Patricia Small, que va participar en el grup d'estudi i va col·laborar en la redacció, assenyala: "això no vol dir que estiguem contra la creació de nous estats en el cas de conflictes substatals. Per petit que sigui el nou estat, el que és decisiu no són els costos, sinó que el col·lectiu en qüestió es vulgui definir a si mateix d'una forma democràtica." (...) "El suport diplomàtic dels EUA a un moviment d'autodeterminació ha de restar condicionat al fet que es compromet a respectar els drets dels individus i els de les minories, a més del respecte a les formes democràtiques de govern i de les lleis internacionals, i al compromís de no usar la força com a primer recurs per resoldre els conflictes amb altres estats", diu Small.

Però pel que fa a les condicions a què se subordina el reconeixement, Halperin i Scheffer van més enllà i afirmen que, "en la majoria de casos, els EUA i la comunitat internacional haurien d'exigir compromisos -primer del moviment autodeterminista i després del govern que pugui sor-

gir- que explícitament autoritzin la comunitat internacional, a través del consell de seguretat de l'ONU o d'una organització regional, a intervenir en el nou estat durant un període estipulat de temps (potser un màxim de cinc anys) per tal de garantir el compliment dels criteris de reconeixement".

Aquesta darrera condició planteja un problema teòric i pràctic de grans dimensions, afirma un integrant del grup d'estudi que prefereix de romandre en l'anonimat. "¿Com es pot justificar una intervenció militar en un nou estat pel fet que es desdiguí d'uns compromisos que els seus representants van prendre, però que molts altres estats no han adquirit mai? També és un problema pràctic, perquè en aquestes circumstàncies ningú no estaria d'acord a intervenir-hi", afegix.

La creació d'un cos que exerceixi de gendarme mundial no podria ser menys polèmica. En tot cas, Halperin i Scheffer mantenen que els EUA han d'evitar l'ús de dobles estàndards en l'aplicació dels principis exposats i que sempre han de buscar el suport de la comunitat internacional abans d'embarcar-se en cap intervenció coercitiva.

No obstant això, són conscients del risc que corren les seves propostes. "Els Estats Units han de reconèixer que alguns països veuen el nou interès nord-americà en la democràcia i l'autodeterminació com un pretext més per a intervenir en els afers interns d'altres estats a fi de defensar la seguretat dels EUA i els propis interessos". Per aquesta frase, almenys, no es pot pas dir que els autors vagin desencaminats.

Xavier Giró
(Washington)

Banc d'idees

La Fundació Carnegie (Carnegie Endowment for International Peace), l'editora de *Self-determination in the New World Order*, és un *think tank*, una mena de banc d'idees o grup d'estudis que analitza polítiques i, eventualment, fa noves propostes. La Carnegie també és l'editora de *Changing our ways. America and the New World* ('Canvi de mètodes, els EUA i el nou món'), un document de notable influència en la política exterior de Clinton.

Els *think tanks* van ser durant els dotze anys d'administració Reagan-Bush una mena de Sibèria per a intel·lectuals i polítics d'afinitats demòcrates. El mateix, però a l'inrevés, passa ara amb els repu-

blicans. A part els estudis i les recomanacions que produeixen, els seus membres sovint són consultats en les audiències de les comissions del Congrés, i a vegades actuen com a grups de pressió, *lobbies*.

Amb l'arribada dels demòcrates, tres *think tanks* més van canviar el fred per la calidesa en les relacions amb la Casa Blanca: Democràtic Leadership Council, conservador dins l'espectre demòcrata, i que Clinton havia dirigit entre 1990 i 1991; Progressive Policy Institute, centrista; i Brookings Institution, també centrista, aquests dos especialment influents en la política econòmica demòcrata.

X. G.